

İran’da Cesur Ayaklanma: İşler Bu Noktaya Nasıl Geldi? ABD’nin Bununla Bir İlgisi Var mı?

07.10.2022 • Revcom Yazıları • Yeni Komünizm

Editör Notu: Aşağıdaki açıklama 26 Eylül 2022 tarihinde revcom.us web sitesinde yayınlanmıştır. Çevirisini okurlarımızın dikkatine sunarız.

Kaynak için bkz: Courageous Uprising In Iran: How Did Things Get to This Point? Did the U.S. Have Anything to Do With It? | revcom.us

Dünyanın dört bir yanından insanlar, 22 yaşındaki Mahsa Amini’nin İslam Cumhuriyeti’nin “ahlak polisi” tarafından vahşice öldürülmesinin yol açtığı İran’daki güçlü ayaklanmayı izliyor.

Pek çok kişi, İran halkının nasıl bu kadar şiddetli zalimler tarafından yönetildiğini ve eğer varsa, ABD’nin yaşanan bu kabusu yaratmada ne gibi bir rol oynadığını merak edebilir.

İran: Britanya İmparatorluğunun Erken Kurbanı

İran (1935 yılına kadar Pers olarak anılır) Orta Doğu’nun kalbinde, Asya, Afrika ve Avrupa’nın kesiştiği yerde bulunur. İran’ın çok uzun, zengin bir tarihi ve kültürü vardır. İran 1800’lerin başında yoksul bir feodal toplumdur. İranlıların büyük çoğunluğu, feodal beyler, aşiret liderleri ve bir kral tarafından yönetilen, kırsal alanlarda yaşayan köylülerdi. 1800’lerin ortalarında, her ikisi de emperyalist güç olan Rusya ve İngiltere, İran’ı kontrol edecek ve Orta Doğu ve Orta Asya’ya hakim olmak için bir mücadele verdiler. İngiltere 1900’lerin başında üstünlük elde etti ve İran’ın geniş petrol kaynaklarının kontrolünü ele geçirdi. Onları onlarca yıl yağmaladı, kârın yüzde 84’ünü topladı ve bunları İran’ın değil kendi çıkarları için kullandı. İngilizler genel olarak “uygar” olduklarını iddia ettiler, İran’da ve başka yerlerde ülkedeki baskıcı yöneticilerine güvendiler ve onları desteklediler. İran’ın geleneksel feodal ilişkileri, patriarka ve İslami dini kurumlarına büyük ölçüde dokunulmadı.

1953: ABD Emperyalist Egemenliđinin Dehşeti Başlıyor

2. Dünya Savaşı'ndan sonra, İran'da monarşkiye, İngiliz egemenliğine ve İngilizlerin İran petrolü üzerindeki kontrolüne karşı geniş tabanlı, milliyetçi bir hareket ortaya çıktı. Başbakan Mohammad Mossadegh başkanlığındaki yeni bir hükümet kısa süre sonra İngiltere'nin Anglo-İran Petrol Şirketi'ni kamulaştırdı. O sıralarda ABD emperyalizmi, egemen dünya gücü olarak ortaya çıkmıştı ve İran ve Ortadoğu'da kontrolü ele geçirmeye çalışıyordu. 1953'te İngilizlerin desteklediği ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA), Musaddık'ı deviren şiddetli bir darbe düzenledi. ABD ve İngiltere, İran'ın milliyetçi hareketini ezdi ve tiran Kral Muhammed Rıza Pehlevi'yi iktidara yerleştirdi. Şah tahta geri döndü. Darbeyle birlikte sürücü koltuğunu Britanya değil, bu kez ABD emperyalistleri devraldı. (1)

Bunun İran'a ve halkına maliyeti korkunçtu. Emperyalistler İran petrolünün kontrolünü yeniden ele geçirdiler ve ABD İran'ı kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirdi. Yaratıkları Şah, devasa bir polis devleti kurdu ve İran'ı bölgesel bir ABD jandarmasına dönüştürdü. Şah'ın baskısı, esas olarak İslami güçlere değil, radikal, devrimci ve ilerici güçlere yönelikti. Binlerce ilerici insan öldürüldü, hapsedildi veya barbarca işkence gördü. (2)

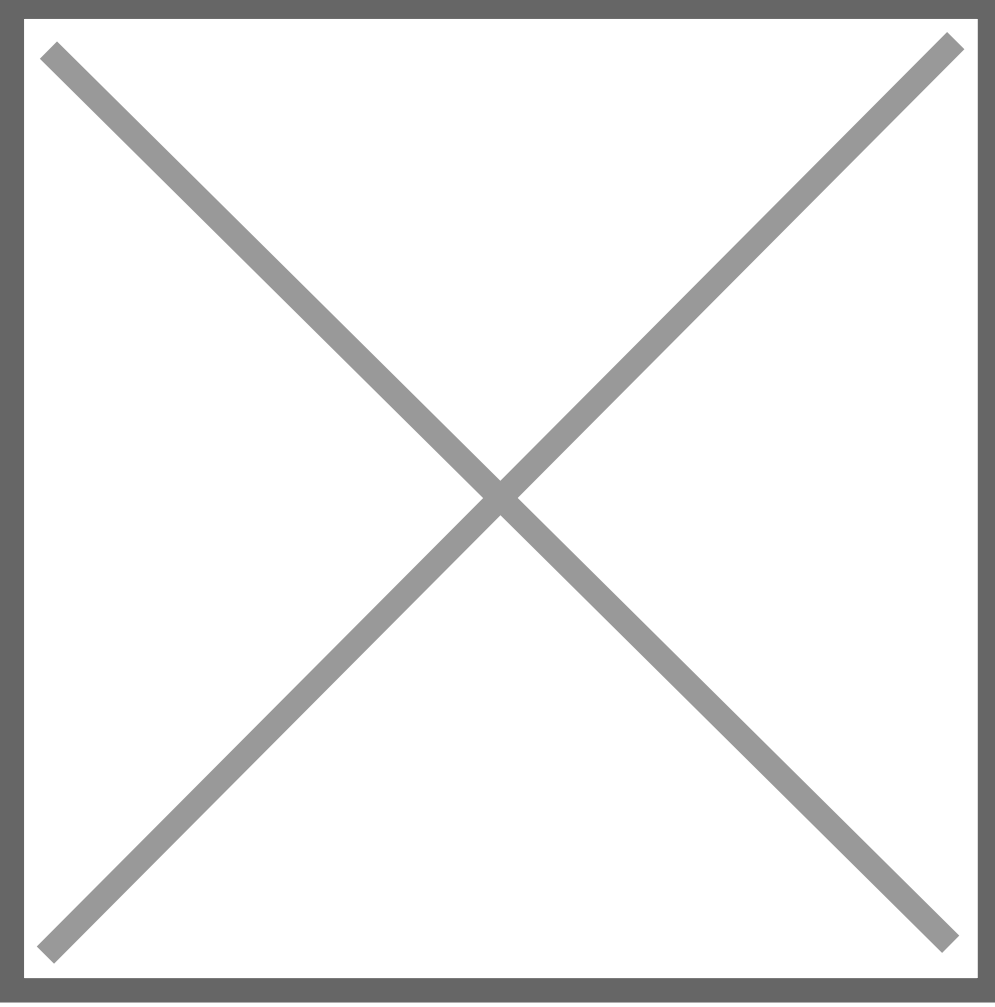
Bu arada ABD, sınırlı toprak reformları, kadınlara oy hakkı tanınması ve İran'ı "modernize etmek" için daha fazla dış etkiye açma gibi programları tasarladı ve yönetti. Bu durum, 1963'te bu değişiklikleri kınamakla öne çıkan Ayetullah Humeyni gibi İran'ın İslami dini kurumu içindeki daha köktenci güçleri kışkırttı ve harekete geçirdi. (3)

1979'daki Devrim:

1970'ler hızlı ve istikrarsızlaştırıcı bir sosyal, politik ve ekonomik değişim dönemi idi. Büyüyen orta sınıf, Şah'ın tiranlığı tarafından boğuldu ve ABD'ye köleliği karşısında öfkelenildi. Bu arada, milyonlarca insan su, kanalizasyon veya elektrik olmayan kırsal kesimden genişleyen kentsel gecekondu mahallelerine sürüldü. Yoksul, köklerinden koparılmış ve başıboş kalmış birçok kişi, Ayetullah Humeyni liderliğindeki İslami köktendincilerin temel destek tabanı haline geldi. (4) 1978'de, dönemin Cumhurbaşkanı Jimmy Carter'ın İran'ı bir "istikrar adası" olarak selamlamasından birkaç hafta sonra Şah karşıtı protestolar patlak verdi. Yıl içinde protestolar

büyüdü. Şah'ın ABD destekli acımasız baskısının körüklemesiyle milyonlarca kişiyi topladılar.

Şubat 1979'da Şah kovuldu ve rejimi devrildi. Bu durum, ABD emperyalistleri için büyük bir şok ve sarsıntıydı. Bu devrim, İran toplumunun tüm katmanlarını ve birçok farklı siyasi gücü kendine çekmişti. Yine de Ayetullah Humeyni liderliğindeki iyi örgütlenmiş gerici İslami teokratlar, geniş kapsamlı bağlarını iktidarı ele geçirmek ve kısmen ABD'nin devam etme kararının da yardımıyla İran İslam Cumhuriyeti'ni (İİC) oluşturmak için kullandılar. (5)

1 Mayıs'ta Paris'te düzenlenen gösteride İran Komünist Partisi (MLM)'den hem Rus emperyalizmine hem de Amerikan, Avrupa ve NATO emperyalistlerine ve nükleer dünya savaşı tehlikesine karşı pankart.

İslam Cumhuriyeti ve ABD Emperyalizmi: Eski Gerici Güçler Çatışıyor ve Bazen İşbirliği Yapıyor

Humeyni ve İran'ın teokratları derhal şiddetli bir şekilde dini kurallar ve gerici Şeriat yasalarını dayatarak tüm kadınları başörtüsü takmaya zorladı (İran'daki zorunlu tesettür, kolları ve bacakları örten "edepli giyinmeye" odaklandığı kadın kıyafetlerini yöneten dini yasalar devreye alındı) Kadınlar 8 Mart 1979'da bu kararnameyi cesaretle protesto edince vahşi saldırılara uğradılar. Kürtler, solcular, devrimci komünistler ve yeni rejimin diğer muhalifleri tutuklandılar. 1988'de yaklaşık 5.000 siyasi mahkum da dahil olmak üzere pek çok kişi idam edildi. Kadın kitlelerine yönelik de dahil olmak üzere bu şiddetli baskı bugüne kadar devam etti.

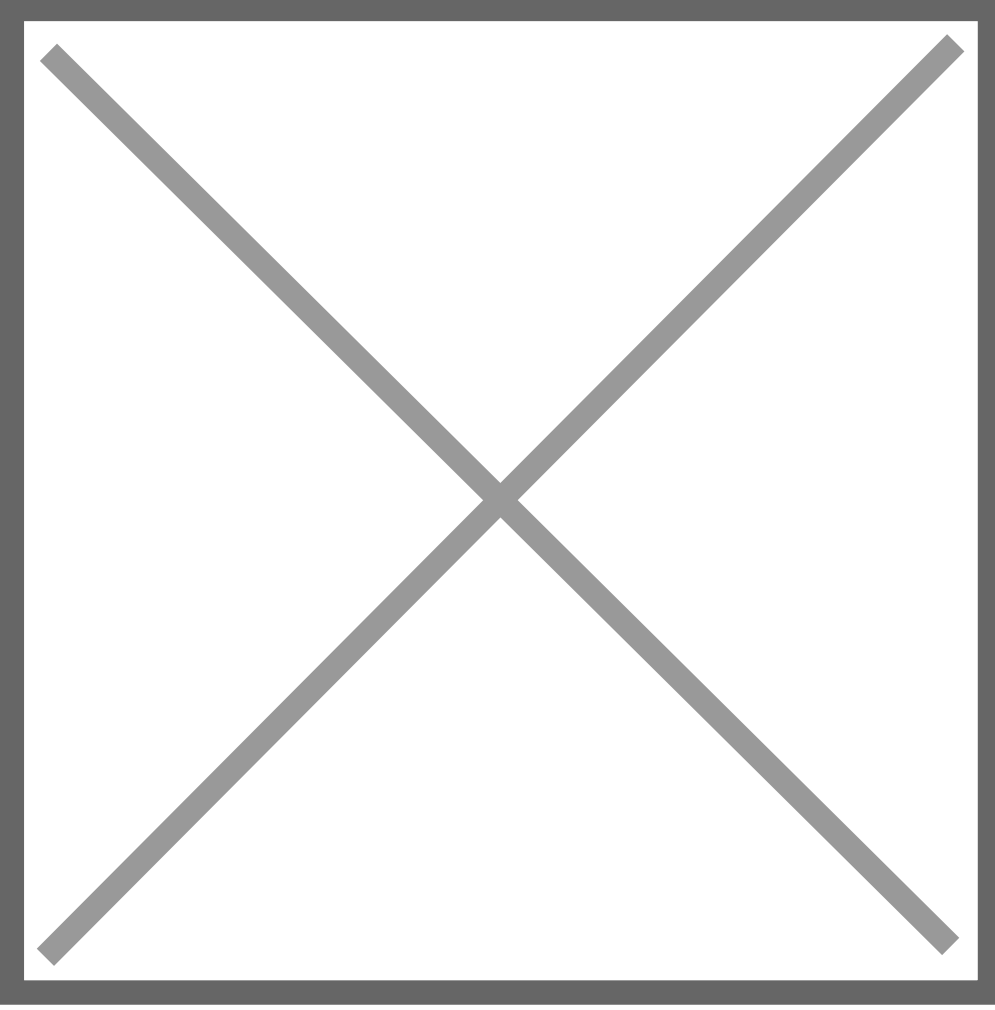
İslam Cumhuriyeti'nin amacı asla küresel kapitalizm-emperyalizmden kopmak değildi. Emperyalist rakipler arasında manevra alanı kazanmayı hedefleyerek Ortadoğu ve dünyadaki rollerini yeniden tanımlamaktı. Aynı zamanda, geleneksel sosyal ve kültürel ilişkileri, köktenci İslami ideolojiyi ve din adamlarının iktidar ve kontrolünü yeniden dayatmaya kararlıydılar. Bu durum onları ABD emperyalistleriyle çeşitli şekillerde karşı karşıya getirdi ve bu iki gerici miadı dolmuş güç o zamandan beri keskin şekilde ve tekrar tekrar çarpıştılar; aynı zamanda zaman zaman aralarındaki ilişkileri yeniden kurmaya çalıştılar.

ABD, Irak'ın 1980'de İran'ı işgal etmesini destekledi ve bu da toplamda bir milyon kadar can kaybıyla sekiz yıllık bir kan gölüne yol açtı. Irak galip gelmedi ve Humeyni bu savaşı iktidarını pekiştirmek ve İslam Cumhuriyeti'ne halk desteğini genişletmek için kullandı.

ABD, İran'ın petrolünü satmasını veya ihtiyaç duyduğu malları ithal etmesini engellemek gibi İran ekonomisini ciddi şekilde etkileyen ve muazzam acılara neden olan on yıllar boyunca devam eden ekonomik ve siyasi yaptırımlar uyguladı. George W. Bush (2001-2009) döneminde ABD, İsrail ile birlikte rejim değişikliği için İran'ı hedef aldı ve ciddi bir şekilde İran'a savaş açmayı düşündü. Daha yakın zamanlarda, 2015'te ABD ve diğer dünya güçleri, İran'ın buna uymasına rağmen kısa süre sonra Trump tarafından parçalanın nükleer program konusunda İran'la anlaşmaya vardı. Şu anda ABD, sert yaptırımlar uygulamaya, İsrail saldırganlığını desteklemeye ve İran'ı askeri olarak kuşatmaya ve tehdit etmeye devam ediyor. Bu süreç üst düzey İranlı yetkililerin ve bilim insanlarının suikastlarını da içeriyor. Her iki taraf da kendi suçlarını ve dehşetlerini haklı çıkarmak için düzenli olarak diğerinin suçlarını ve dehşetlerini kınıyor.

İran Komünist Partisi Marksist-Leninist-Maoist

Devrimci Maoistler, Şah'ı deviren 1978-79 İran devriminde yer aldılar veya daha sonra hızla İslam Cumhuriyeti'ni devirmek için çalışmaya geri döndüler. 1981'de İran Komünistler Birliği (Sarbedaran), İran'ın kuzeyindeki Amol'da İran İslam Cumhuriyeti'ne karşı cesur bir silahlı ayaklanma başlattı. Bu ayaklanma bastırıldı ve birçok katılımcısı idam edildi.

Şah'ın devrilmesinden sonra devrimci İranlı Maoistler tarafından başlatılan Amol ayaklanmasındaki savaşçılar

Bu korkunç gerileme karşısında, cesur ve kendini adanmış komünistlerden oluşan bir çekirdek yeniden bir araya geldi. Tecrübelerini özetlediler ve 2001'de İran Komünist Partisi Marksist-Leninist-Maoist (İKP-MLM)'yi kurdular. İKP-MLM, Bob Avakian tarafından geliştirilen komünizmin yeni sentezini ideolojik ve politik çerçeve olarak oldukça dikkat çekici bir şekilde benimsemiştir. İran içinde ve dışında İslam Cumhuriyeti'nin yıkılması ve onun yerine gerçek bir devrimci

sosyalist cumhuriyetin kurulması için çalışıyorlar.

Bu durum, İran halkı ve dünya için son derece önemli bir gelişmedir ve bugün İKP-MLM, İran'da gerçek bir devrimci hareketi öne çıkarmak için çalışmaya aktif olarak katılmaktadır. (6)

İranlılar Ayağa Kalkıyor: 2017, 2019 ve Bugün

İslam Cumhuriyeti kurulduğu günden bu yana farklı kitlesel direniş dalgalarıyla karşı karşıya kaldı. 2017'de ve yine 2019'da ülke genelinde kitlesel protestolar ve isyanlar yaşandı. Bu protestolar İran İslam Cumhuriyeti tarafından vahşice kanlı şiddetle karşılandı. Kitlesel protesto salgınları patlamaya devam etti ve geçen yıl büyüdü ve genişledi. Siyasi mahkumlar, sanatçılar, insan hakları aktivistleri ve diğerleri cesaretle seslerini yükselttiler.

Huzistan'da ve başka yerlerde yoksulluk ve su eksikliği nedeniyle kitlesel protestolar düzenlendi. Öğretmenler ve sendikacılar bu bahar greve gittiler. Haziran ayındaki önemli protestolar da dahil olmak üzere rejimin zorunlu başörtüsü yasasına karşı artan bir direniş var.

Şimdi 16 Eylül'de 22 yaşındaki Mahsa Amini'nin nefret edilen "ahlak polisi" tarafından katledilmesi, yeni ve eşi görülmemiş bir kitle isyanı fırtınasına yol açtı.

Dipnotlar:

1. Ayetullah Seyyed Abol-Qassem Kashani dahil -Ayetullah Humeyni'nin akıl hocasıdır- önde gelen İslamcı din adamları radikal laik ve Sovyet yanlısı güçlerin çok fazla etki kazanmasından korkarak Musaddık'ın hareketine karşı çıktılar ve CIA'nın darbesini desteklediler.
2. Çocuklarının vahşice dövülmelerini izlemeye zorlanan biri, "O kadar dayanılmaz buldum ki, oğlumun böyle acı çekmesini görmektense, bir bıçağım olmasını ve oğlumu kendim öldürebilmeyi isterdim" dedi. Larry Everest, ABD ve İran: Emperyalist Hakimiyet, Entrika ve Müdahale Tarihi – Bölüm 4: 1970'lerde İran: Petrol Patlaması, Çığır Açan Gelişme, Kaybolan Hoşnutsuzluk, revcom.us, 1 Temmuz 2007.
3. Larry Everest: ABD ve İran: Emperyalist Hakimiyet, Entrika ve Müdahale Tarihi – Bölüm 3: İran 1953-1979: ABD Hakimiyeti Kabusu, revcom.us, 17 Haziran 2007.
4. İranlıların yüzde altmışı okuma yazma bilmiyordu ve yaşam beklentisi 50 yıldı. Everest, Bölüm 4: 1970'lerde İran: Petrol Patlaması, revcom.us, 1 Temmuz 2007.

5. ABD, yeni rejimin Sovyetler Birliği'ne ve İran'da devrimin derinleşmesine karşı bir siper olabileceği umuduyla, İran ordusuna devrimle tamamen yüzleşmekten geri çekilmesini tavsiye etti. Üst düzey bir ABD'li yetkili Şubat 1979'da, Humeyni'nin hareketinin "çok daha iyi örgütlenmiş, aydınlanmış ve komünizme karşı koyanların bizi inandırdığından daha dirençli olduğunu" yazdı. Everest, Bölüm 5: 1979 Devrimi ve İslami Fundamentalizmin Yükseliş, revcom.us, 15 Temmuz 2007.
6. İKP-MLM'den İngilizce'ye çevrilmiş önemli makaleler için revcom.us adresine gidin.